

Broedseizoen 2010-Ooievaars en nog veel meer

U zult het wel gewaar worden naar mate U het jaarbericht 2010 verder doorleest: het was op velerlei gebied bepaald geen jaar dat voor herhaling vatbaar is. Om te beginnen met datgene, waarvoor onze groep vrijwilligers het allemaal doet: de ooievaars zelf en in het bijzonder hun kroost anno 2010. De eerste broedgevallen waren er wat later dan we de laatste jaren gewend waren. De broedresultaten waren beneden niveau, regionaal en zonder twijfel ook landelijk, hoewel de definitieve gegevens nog niet beschikbaar zijn. In onze regio nam het aantal paren toe (+19=8,6%): het aantal jongen, dat uiteindelijk de trekperiode haalde, bedroeg 358 tegen 327 in 2009 (+31=9,5%). Daarbij moeten we wel in ogenschouw nemen dat 24 jongen uit de eigen regio door ons werden opgevangen, die het zonder deze hulp niet hadden gered. In 2009 waren dat er 12. Wat het landelijk percentage van de geslaagde reproductie van 2010 is geworden, is nog ongewis. In 2009 bedroeg dit 1,19 jong per paar: het percentage van 2010 zal mogelijk in dezelfde orde van grootte liggen. En dat is wetenschappelijk gezien te laag om de populatie op den duur in stand te houden. We zouden kunnen zeggen: "gelukkig blijven veel ooievaars in Nederland overwinteren": deze groep is namelijk niet blootgesteld aan alle risico's van trek en overwintering met de daarmee verbonden onvermijdelijke hoge verliescijfers. Deze 'winterbuffer' functioneert als een soort compensatie. De hoofdoorzaak van het minder goede verloop van het broedproces in 2010 was de weersgesteldheid. Droog en nat in de verkeerde periode: late nachtvorsten: stormdepressies. De beschikbaarheid van het juiste voedsel voor de opgroeiende jongen liet te wensen over.

Roelf Bischoop uit Emmen, al jarenlang onze belangrijke ringaflezer, ontviel ons in 2010, maar hij was al in 2009 grotendeels door ziekte uitgeschakeld. Bijna 80% van dit tijdrovende werk nam hij voor zijn rekening. Bovendien verwerkte hij al de waarnemingen in de computer.

Zijn opvolger heeft slechts korte tijd het afleeswerk kunnen doen: om persoonlijke redenen moest hij begin 2010 afhaken. Twee nieuwe enthousiastelingen voor deze klus, toen zonder werk, konden na korte tijd weer aan de slag komen: gelukkig voor hen, doch jammer voor het project. Vandaar dat u in de verslaglegging hier en daar vraagtekens tegenkomt, omdat geen precieze gegevens werden verkregen. Dit manco hebben wij tot nu toe niet kunnen invullen. Derhalve is besloten een groot deel van ons tot nu toe geobserveerde gebied niet meer te bewerken, opdat het resterende deel wel volledig en correct in de boeken kan komen. In grote lijnen houden wij aan de gebieden langs de Reest. Wij hebben de nesthouders, die niet meer worden opgenomen in de leesroutes zoveel mogelijk schriftelijk op de hoogte gesteld. Deze beslissing heeft directe gevolgen voor het ringwerk, omdat wij niet meer vanuit ons station voorbereiden, respectievelijk uitvoeren. Anderzijds hadden wij vanuit financieel oogpunt ook op dit werk moeten inkrimpen. In dit verband laten wij de tekst "Belangrijke informatie over het ringen in 2011" opgesteld en gepubliceerd door Stichting STORK hieronder volgen.

De nasudderende wereldwijde financiële crisis wordt soms al te gemakkelijk gebruikt als enig excuus voor een minder goed financieel resultaat. In onze situatie van 2010 zouden we eerder spreken van een 'klimaatcrisis'.

Ook onze penningmeester beleefde een zorgelijke tijd. Het aantal bezoekers liep terug met bijna 1000 personen tot 7650 bezoekers. Het beslist minder fraaie weer tijdens de hoogtijdagen: tweede paasdag, hemelvaartsdag en tweede pinksterdag en bij de passage van de Drentse Fietsvierdaagse heeft hier onmiskenbaar de sporen van nagelaten. Het waren vooral de individuele bezoekers die het zo nu en dan lieten afweten. Ook de inkomsten uit de donaties en adopties liepen terug. De extra kosten voor de opvang en de verzorging van de ruim 30 jongen ooievaars waren niet gering. De overige kosten hielden helaas geen gelijke tred in neerwaartse richting met de verminderde inkomsten. In het kalenderjaar 2011 zal moeten worden bezuinigd. Eén van de ingrepen is het beperken van het observatie- en ringwerk. Zoals u eerder heeft kunnen lezen staat dit ook op landelijk niveau ter discussie.

2011 is het jaar waarin het ooievaarsproject 'De Lokkerij' 30 jaar (vrijwilligersproject!) bestaat. Het ligt niet in de bedoeling bij gelegenheid hiervan bijzondere activiteiten te organiseren.

Veel meer dan in eerdere jaren hebben we te maken gehad met negatieve berichtgeving over en bejegening jegens de ooievaar. De kwalificatie van de ooievaar als grote bedreiging voor de weidevogelstand blijft het dier ten onrechte aankleven. Er is inmiddels al zoveel, van alle kanten, gepubliceerd, dat de ooievaar hiervan vrijpleit, dat wij er in dit verslag maar niet opnieuw over in herhaling vallen. In 2010 zijn in onze regio bijna 20 nestplaatsen gesneuveld: deels als gevolg van noodweer, deels door gebrek aan onderhoud, maar helaas het meest door opzettelijke vernieling of illegale verwijdering.

De (menselijke) daders zijn in bijna alle gevallen 'gevolgen'.

Aan het slot van deze inleiding willen wij onze verontschuldiging aanbieden voor de late verschijning van het jaarverslag 2010. Gebruikelijk lag het bij de begunstigers voor april in de bus. Gebeurtenissen van allerlei aard vertraagden de afwerking.

Resultaten broedseizoen 2010

	Station	Omgeving	Totaal
Aantal eieren (deels geschat)	140	688	828
Aantal uitgekomen eieren (a)	83	442	525
Aantal ringbare jongen (b)	67	305	372
Aantal geringde jongen	48	136	189
Aantal ongeringde jongen	19	160	179
Omgekomen voor de trek (c)	0	9	9
Aantal ooievaarsparen, nestelend en/of broedend	37	184	220
Aantal nesten bewoond door 1 ooievaar	0	1	1
Aantal paren dat heeft gebroed	37	180	217
Aantal paren met geboren jongen	32	168	200
Aantal paren waarbij 1 of meer ringbare jongen	31	147	178

Van 19 (vermoedelijke) paren zijn broedgegevens niet bekend. Zij zijn buiten bovenstaand overzicht gehouden. Leeftijdsopbouw en Herkomst zijn deze volledigheidshalve wel meegenomen.

Leeftijdsopbouw

Hieronder een overzichtje van de leeftijdsopbouw binnen onze groep ooievaars, die hebben genesteld/gebroed in onze regio.

Leeftijd in jaren	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Aantal ooievaars met broedsel	-	19	22	35	38	39	19	35	20	4	38	9	13	16	8	8	
zonder broedsel	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Leeftijd in jaren	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	
Aantal ooievaars met broedsel	3	6	6	6	1	5	4	4	6	-	-	-	-	3	-	1	368
zonder broedsel	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5

Totaal 373 geringde ooievaars , resp. geboortjaar bekend.

Totaal 76 ongeringde ooievaars, waarvan de leeftijd niet bekend is. Drie van hen hadden geen broedsel.

Ouderdom

Van enkele broedseizoenen hebben wij uitgerekend het gewogen gemiddelde van de ouderdom van de populatie. Alleen die vogels zijn in de berekeningen meegenomen, van wie de leeftijd zeker is. (ooievaars x leeftijd gedeeld door alle relevante ooievaars)

Jaar	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gemiddelde leeftijd in jaren	8,58	8,87	8,97	8,75	9,94	8,90	8,92	9,38

Gewogen gemiddelde ouderdom in 2010 van:

Standvogels (overwintersaars) 2010	14,86 jaar	(109 ex)
Teruggekeerde ooievaars (trek)	7,19 jaar	(261 ex)

De landelijke gemiddelden over de laatste acht jaren zien er als volgt uit:

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Gemiddeld aantal uitgekomen eieren per paar (landelijk)	?	2,1	2,3	2,1	2,0	2,2	2,4	2,0
Idem, exclusief de Lokkerij en regio	?	1,4	2,2	2,0	1,8	2,1	2,2	1,8
De Lokkerij en regio	2,2	2,2	2,5	2,7	2,6	2,6	2,7	2,5
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per paar (landelijk)	?	1,2	1,5	1,5	1,1	1,5	1,8	1,2
Idem exclusief de Lokkerij en regio	?	1,1	1,3	1,3	0,9	1,3	1,6	0,9
De Lokkerij en regio	1,6	1,5	2,0	2,3	1,8	2,0	2,3	1,8

N.B. Het betreft hier alleen de paren met broedsel.

Internationaal gebruikte afkortingen.

Abbreviations reconnues internationalement

Internationally valid abbreviations

International verwendete Abkürzungen

HPa	=	221	aantal nestparen
HPm	=	183	aantal nestparen met uitgevlogen jongen
HPe	=	32	aantal nestparen met legsel, jongen niet uitgevlogen
HPn	=	10	aantal nestparen, met legsel zonder jongen
HPO	=	3	nesttrouw paar zonder legsel
HPx	=	18	nestpaar in broedtijd aanwezig, doch resultaat onbekend
HE	=	1	nest bezet door solitaire ooievaar
Hu	=	ca.30	onbezette nesten
E	=	ca.828	aantal waargenomen eieren
EZ	=	3.44	gemiddeld aantal eieren per nest
Jg	=	±525	aantal geboren jongen
JZG	=	363	aantal vliegvlugge jongen
JZa	=	1,64	gemiddeld aantal vliegvlugge jongen per nest (HPa)
JZm	=	1,68	gemiddeld aantal uitgevlogen jongen per bebroed nest (HPm)
StD	=	68	ooievaarsdichtheid: aanwezig aantal nestparen (HPa) per 100 km ²
N.B.			

Bijzonderheden bij de broedgevallen

In het broedseizoen van 2010 zijn, meer dan in voorgaande jaren, vooral jonge ooievaars opgevangen en korte of langere tijd in de opvang (verzorging) van ons station geweest. Voor alle duidelijkheid hieronder dus allereerst een overzicht van die opvang.

Nestnummer en reden van opvang	datum opvang	datum vrijheid	ringnummer	ringdatum
002 Jong aangepikt door oudervogels	29-05-2010	18-07-2010	1E172	14-06-2010
014 Tijdens ringronde jongen veel te klein voor leeftijd: hongerend. Ouders bleven vele uren weg.	29-05-2010 29-05-2010	03-08-2010 03-08-2010	1E038 1E039	28-06-2010 28-06-2010
021 Jong door agressieve reiger van het nest gestoten: enkele uren opgevangen(shock).	29-07-2010	29-07-2010	1E250	29-07-2010
Jong niet in staat terug te keren op het nest: raakte in paniek. Na enkele uren tot rust, identiek probleem als bij 1E250?	26-07-2010	26-07-2010	1E248	26-07-2010
050 Jong aangepikt door oudervogels, 3 andere jongen van dit nest reeds dood.	29-05-2010	18-07-2010	1E171	14-06-2010
055 Jong uit nest gevallen, gegooid of zelf gesprongen? Jong alleen hongerend op nest door brandweer van nest gehaald.	25-06-2010 26-06-2010	06-08-2010 06-08-2010	1E233 1E234	28-06-2010 28-06-2010
087 Bij het ringen de kleinste, slecht gevoed; had duidelijk problemen zich te handhaven: te klein.	09-06-2010	06-08-2010	1E192	17-06-2010
126 Zeer verzwakt aangetroffen onder nest: door ouder- vogels verlaten.	25-07-2010	13-08-2010	1E249	05-08-2010
Een tweede jong 1 dag later verder van het nest verwijderd gevonden, heeft nog 1 dag geleefd, was al te ver heen. Op nest lag nog een klein kadaver.	26-07-2010	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
129 3 jongen van het nest gehaald, ziek door verkeerd voedsel, 2 jongen hebben nog 1 dag geleefd; 1 jong heeft het na intensieve behandeling gered: jongen waren al fors van formaat. (4 à 5 weken), 1E038 en 1E039 hergebruikt.	18-06-2010	06-08-2010	1E037	14-06-2010
142 Van de drie jongen reeds 2 door verhongering dood: ouders voerden niet meer: 'n ouder at zelf de bijvoeding op. Eerste vrouwtje 8714 dood op A28 op 9-4-2010.	05-06-2010	06-08-2010	1E191	05-06-2010
144 Nest met 3 jongen verhongerd: 1 jong nog overge- bracht, doch het leefde nog slechts 1 uur. Was volledig uitgeput, kletsnat en broodmager.	10-07-2010	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
167 Onvoldoende vliegvlug van het nest, lichte blessure aan rechterpoot. Alsnog overleden op 20-07-2010 in Lokkerij. Bij sectie bleek de doodsoorzaak een bloedstolsel in het hartzakje.	13-07-2010	18-07-2010	1E247	15-07-2010
177 Na bliksemingslag op korte afstand van boomnest 1 jong ervan afgeraakt; kon niet vliegen, veel stress.	12-07-2010	06-08-2010	1E246	15-07-2010
204 Oudervogel 6297 dood op 20-06-2010; hongerende jongen. Tweede ouder bracht nagenoeg geen voer.	26-06-2010 26-06-2010 26-06-2010	18-07-2010 18-07-2010 18-07-2010	1E235 1E236 1E237	28-06-2010 28-06-2010 28-06-2010
205 Ondanks bedelgedrag van de jongen, geen actie meer bij de oudervogels. Eerste (grootste) jong bovendien verreweg dominant.	05-07-2010 05-07-2010 05-07-2010 05-07-2010	18-07-2010 18-07-2010 18-07-2010 18-07-2010	1E240 1E241 1E242 1E243	09-07-2010 09-07-2010 09-07-2010 09-07-2010
207 1 dood jong op nestrand: 2 jongen in slechte conditie. verkeerd voedsel: maagverstopping.	05-07-2010 05-07-2010	06-08-2010 22-07-2010	1E238 1E239	09-07-2010 09-07-2010
210 In het station geland met gebroken rechter loopbeen: behandeld in de Vogelkliniek, doch herstel trad niet op; op 16-08-2010 in laten slapen.	24-07-2010	n.v.t.	9698	08-06-2010
218 Door oudervogels in de steek gelaten: daardoor on- voldoende vliegvlug van het nest.	05-07-2010	18-07-2010	1E220	21-06-2010

Behalve deze groep jongen uit eigen regio hebben wij ook nog enkele jonge ooievaars opgevangen, verzorgd en geringd, die van buiten onze regio zijn gebracht.

- Op 25 juni 2 al op 12 juni geringde jongen 1E308 en 1E309, die niet meer werden verzorgd door de oudervogels. Een derde jong 1E307 lag reeds dood op het nest. Jongen vrij op 18 juli en op trek op 16 augustus. Betreft hier nest te 's Heerenbroek aan de IJssel.
- Op 4 juli 1 jong uit Klarenbeek: enig overgebleven jong van dit nest: hongerend. Niet vliegvlug, toch gepoogd van het nest te vliegen. Oudervogels afwezig. Geringd op 9 juli en vrij op 22 juli, op trek op 31 augustus.: weer terug op 21-9: definitief weg op 23-09. Ringnummer 1E244.
- Door ons opgehaald (vanaf Assen: eerst stuk door Dierenambulance) 1 jong van nest te Eelde op 8 juli. Het jong stond al dagenlang te hongeren en dorsten op het nest: nog wel gezond, maar sterk ondervoed. Geringd op 9-7 met 1E245. Vrij op 6-8: op trek op 31-8.
- Op 28-7 een laat jong van het nest te Lemelerveld binnengebracht: alleen onverzorgd op nest achtergebleven. Was al geringd 1E313 op 18-6. Vrij op 13-8 en op trek op 22-9. Terug in de Lokkerij op 28-9. Opnieuw vertrokken op 3-10, doch weer terug op 10-10. Daarna de hele winter op/rond de Lokkerij gebleven.

Bijna alle jonge ooievaars die wij konden opvangen hadden verkeerd voedsel (geen echt voedsel) in de maag in de vorm van plantenresten, steentjes, glas, aarde, resten braakballen van de ouders enz. Dit materiaal vormt zich in de maag tot een keiharde, grote braakbal (we hebben exemplaren gewogen van 90 tot 120 gram) die de jongen niet kunnen opraken of uitscheiden. Doordat zij als gevolg van de gevulde maag geen normaal voedsel meer opnemen gaan ze tenslotte in feite door verhongering ten gronde.

Voor het merendeel van hen was het noodzakelijk dunne, zeer hoogwaardige voeding via een sonde toe te dienen. Met massage te behandelen, toedienen van lactulose (een laxemiddel) en vocht lukte het meestal om het materiaal in de vorm van een soms reusachtige braakbal eruit te krijgen. Daarna kon worden overgegaan op "normaal" voedsel: (geknipte kippenkuikens) met vitamine/mineralen preparaat. Het op gang komen van de ontlasting (is in het begin vaak zwart) betekent het op gang komen van een normale spijsvertering. Ook half verhongerde jongen met niets in de maag troffen wij aan.

En zo vingen wij in die periode meer dan 30 jongen op, die dankzij de tijdrovende en intensieve zorg van de beheerster, in goede conditie in vrijheid gesteld konden worden. Dat wij dit konden bereiken is dankzij de hulp van de Vogelkliniek te Meppel (diergeneeskundige hulp), dankzij de verschillende dierenambulances (voor het transporteren van de slachtoffers) en enkele brandweerkorpsen (voor het bereiken van soms zeer hoge nestplaatsen).

Verdere bijzonderheden

Zodra het eerste ooievaarsjong uit het ei kruipt "ontwikkelt" zich de drang van de oudervogels om voor het grut geschikt voedsel te zoeken en uiteraard voor zichzelf. Om het door de oudervogels vergaarde voedsel te krijgen, dienen de jongen bedelgedrag te vertonen. De eerste 10 à 14 dagen zal dit in het gunstige geval bestaan uit dotten regenwormen, kevers en ander klein (insecten)materiaal. De ouders zelf eten veel grotere prooien, zoals muizen, mollen, huisjesslakken e.d. plus datgene wat de jongen laten liggen in het nest. Tot zover een goede gang van zaken. Echter, verschillende factoren beïnvloeden het verzamelingsucces van de ouders: klimatologische omstandigheden, beschikbaarheid van bruikbaar voedsel, welzijn van de oudervogels zelf, de kwaliteit van het voedsel. Het broedseizoen 2010 heeft in ieder geval in onze regio weer eens aangetoond, dat het soms behoorlijk mis kan gaan. De neststerfte van de jongen was derhalve flink hoog, ruim 50%. Het voorjaar was heel, respectievelijk te droog tot in het begin van de zomer toe. De nachten over het algemeen heel koud tot eind mei toe. Daarna, ingeleid door twee stormdepressies met onweer, zware windstoten en stortbuien, vooral in de tweede helft kletsnat, evenmin een fijne periode. De trek van de ooievaars richting het zuiden (m.u.v. de overwinteraars) werd zeer vertraagd. Vanaf eind april was het al goed merkbaar dat de beschikbaarheid in het veld van voedsel te wensen overliet, hetgeen leidde tot naar menselijke maatstaven "gedragsproblemen" bij de oudervogels. Overigens in het hele proces een natuurlijk gebeuren. Welke gedragingen van oudervogels en hun jongen namen wij waar in die kritieke periodes:

1. Oudervogels, gedreven door hun fourageerdrang respectievelijk voederdrang, pikken in het veld in plaats van geschikt voedsel ander materiaal op als steentjes, vegetatieresten, aarde en ander voor jongen onverteerbaar materiaal: leidt tot obstipatie
2. (Oudere) jongen, vaak kort voor hun vliegvaardigheid worden door de oudervogels aangepikt, gedood of van het nest gewerkt.
3. Oudervogels geven de zorg voor hun kroost, dat zonder ophouden om voedsel bedelt, op en laten het nest in de steek: de jongen gedreven door honger en dorst, verlaten ontijdig het nest.
4. Kleine jongen gaan zich als gevolg van honger en dorst "normafwijkend" gedragen. De oudervogels beschouwen ze als niet levensvatbaar en verwijderen de jongen uit het nest.

In feite is het ook zo, dat in gunstige jaren eveneens niet geringe neststerfte optreedt bij de jongen: ziekte, te klein, vertrapt of uit het nest gerold bij een nestgevecht, het verongelukken van één van de oudervogels, instabiliteit van het nest enz.

Ontwikkeling broedresultaten 1981 t/m 2010 in regio "De Lokkerij"

Jaar	Paren in kooien of omheining	Vrijvliegende ooievaarsparen	Aantal eieren *	Geboren jongen	Bij ringen nog in leven	Weggetrokken jonge ooievaars	Aanwezig in Lokkerij en omgeving
1981	2 (2)	-	-	-	-	-	-
1982	4 (4)	-	-	-	-	-	-
1983	4 (4)	-	-	-	-	-	-
1984	4 (3)	-	1	1	-	-	-
1985	2 (2)	3	14	11	9	-	9
1986	1	5	26	18	15	9	6
1987	1	7	37	31	20	12	7
1988	2	11	49	39	32	31	1
1989	1 (1)	12	56	40	38	37	0
1990	1	16	72	62	48	45	2
1991	3 (1)	21 (1)	99	67	56	56	0
1992	3 (1)	28	116	89	66	65	1
1993	5 (2)	35	134	112	90	89	1
1994	5 (1)	41 (2)	141	105	93	93	0
1995	4	52 (2)	192	146	107	99	1
1996	4 (1)	61 (5)	213	182	165	161	1
1997	4	69 (1)	251	202	149	143	0
1998	4	89 (2)	319	226	160	151	1
1999	5	96 (2)	342	273	245	240	0
2000	4	108 (3)	383	306	217	215	0
2001	4	110 (7)	423	272	221	212	3
2002	4	118 (2)	464	321	265	256	1
2003	5 (1)	131(10)	476	307	235	221	2
2004	4	149 (1)	581	405	344	333	0
2005	4	158 (8)	620	401	303	301	0
2006	5 (1)	173 (6)	672	453	320	305	0
2007	1	183(10)	689	469	403	387	1
2008	1	207 (7)	762	504	419	408	0
2009	1	221 (9)	807	488	334	327	0
2010	1	219 (4)	828	525	372	363	0
totaal			8767	6055	4726	4559	37
			100%	69,06%	51,90%	52,35%	0,42%

Eén nest werden permanent bewoond door een solitaire ooievaar.

Tussen haakjes () paren die niet tot broeden kwamen inbegrepen.

*Deels geschat naar het jaarlijkse gemiddelde.

Herkomst van de vrijvliegende gepaarde ooievaars in de regio de Lokkerij

Heel vaak wordt gedacht, dat de ooievaars in ons gebied allemaal van de Lokkerij stammen, maar dit is niet juist. Er heeft inmiddels een aardige vermenging plaatsgevonden, zoals volgend overzicht laat zien. Wij beginnen hier met het jaar 1985, toen de eerste gebiedsvreemde ooievaars opdoken en zich soms als paar of helft van een paar vestigden. Dit is een puur natuurlijke aanwas, evenals bij de van de trek terugkerende jongen. De populatie tussen 1981 en 1984 was wel geheel "eigen".

	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	00
Bestand Liesveld (uitgezette ooievaars)	5	6	8	9	9	9	8	8	9	8	8	7	8	8	8	8
Aan komen vliegen van elders **	1	4	5	5	6	7	10	16	17	19	35	33	59	65	65	71
In Polen geringd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
In België geringd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2
In Frankrijk geringd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
In Duitsland geringd	-	-	-	-	-	1	2	3	3	2	2	3	7	8	9	8
Onger. ooievaars	-	-	-	-	-	2	2	4	13	16	12	16	16	21	24	22
Achtergebleven / teruggekeerde jongen	-	-	1	8	9	13	20	25	28	35	47	62	56	75	93	104
Totaal vogels	6	10	14	22	24	32	42	56	70	82	104	122	138	172	192	209
Aantal paren	3	5	7	11	12	16	21	28	35	41	52	61	69	85	96	104
Paren in omheining	2	1	1	1	1	1	3	3	5	5	4	4	4	4	5	4
Totaal paren	5	6	8	12	13	17	24	31	40	46	56	65	73	89	101	108
% eigen bestand	83	60	64	77	75	69	67	59	53	52	53	57	45	47	51	52
% gebiedsvreemd	17	40	36	23	25	25	28	34	28	28	35	30	44	41	38	38
% ongeringde	-	-	-	-	-	6	5	7	19	20	12	13	11	12	11	10

	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10
Bestand Liesveld (uitgezette ooievaars)	8	8	8	8	8	7	6	3	2	3
Aan komen vliegen van elders **	73	66	69	69	68	76	68	76	67	70
In Polen geringd	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
In België geringd	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
In Frankrijk geringd	-	-	-	-	1	1	2	2	1	2
In Duitsland geringd	8	8	8	6	6	5	4	6	8	9
Onger. ooievaars	17	19	25	35	42	56	63	76	91	76
Achtergebleven / teruggekeerde jongen	110	133	151	169	192	200	223	252	272	289
Totaal vogels	221	242	268	292	320	348	369	418	444	450
Aantal paren	110	118	132	145	158	173	183	207	220	239
Paren in omheining	4	4	4	4	4	5	1	1	1	1
Totaal paren	114	122	136	149	162	178	184	208	221	240
% eigen bestand	52	59	60	58	63	62	62	60	62	64
% gebiedsvreemd	41	33	30	30	24	22	21	22	18	19
% ongeringde	7	8	10	12	13	16	17	18	20	17

Eén nest werd bezet door een solitaire ooievaar in 2010. De aantallen solitaire ooievaars zijn meegenomen in de tellingen.

**Aan komen vliegen uit andere Nederlandse stations of van gebiedsvreemde nesten, in Nederland.

Specificatie hierna:

Akmarijp	4 ex.	Emmen	1 ex	Liesveld	15 ex	Spanga	23 ex
Alphen a.d. Rijn	2 ex.	Gorssel	6 ex	Noordeinde (Ov)	1 ex	Terwispel	1 ex
Amsterdam	1 ex.	Haastrecht	2 ex			Wassenaar	1 ex
Beetsterzwaag	1 ex.	Herwijnen	1 ex	Rossum	1 ex	Willige Langerak	1 ex
Eernewoude	4 ex.	Leeuwarden	2 ex	Schoonhoven	1 ex	Zegveld	2 ex

Nestbezetting

In onze regio is nog steeds sprake van stijging in de bezetting van nesten door ooievaars. Of zij benutten door de mensen aangeboden kunstmatige nestplaatsen, of zij bouwen geheel zelf een nestplaats. Dit laatste komt steeds vaker voor. Wij laten u de ontwikkeling in de laatste 3 jaren zien. Van een nestbezetting wordt gesproken, indien een nest tenminste 28 dagen aaneengesloten wordt bewoond door eenzelfde paar of solitaire ooievaar. Zulks in de periode tussen 1 maart en 15 juni.

	2007	+/-	2008	+/-	2009	+/-	2010
Bezette nesten op het ooievaarsstation	38	0	38	-3	35	+2	37
*waarvan: grondnesten	1	0	1	0	1	0	1
*waarvan: nesten vrijvliegende paren	37	-1	36	-2	34	+2	36
*waarvan: nesten vrijvliegende solitair	0	+1	1	-1	0	0	0
Bezette nesten in het buitengebied	147	+25	172	+16	188	-4	184
*waarvan: nesten vrijvliegende paren	146	+25	171	+15	186	-3	183
*waarvan: nesten vrijvliegende solitair	1	0	1	+1	2	-1	1
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
	185	+25	210	+13	223	-2	221

Broedresultaat 2010 regio "De Lokkerij" Ooievaars

	Paren	Gebroed	Eieren (±)	Jongen in leven bij aanvang trekperiode
Station " De Lokkerij"	37	37	140	67
Regio (tussen Zuidwolde en Vollenhove - Hasselt en Steenwijk)	184	180	688	296
Totaal	221	217	828	363 (43,84%)

Gemiddeld aantal jongen

(in leven bij trek= 363) per gebroed hebbend paar(217) Per succesvol paar (200) tenminste 1 levend geboren jong

Station " De Lokkerij"	1,68 jong	1,94 jong
Regio	1,64 jong	1,76 jong
Gemiddeld	1,65 jong	1,79 jong
Landelijk	? jong	? jong

In 2010 is één nest in de regio permanent bezet door een solitaire ooievaar.

Gemiddeld aantal jongen alle paren 1,62 jong.

Ooievaarstrek

Konden wij in eerdere jaren een redelijk nauwkeurig trekschema opstellen, in 2010 was dit nagenoeg onmogelijk. De voor de jonge ooievaars minder goede weersomstandigheden: regen, wind en weinig thermiek waren de oorzaak. De eerste datum 24 juli was duidelijk: er vertrokken 33 jonge ooievaars uit de regio. Op 11 september vertrokken 3 van de 4 nog aanwezige jongen. Jong 1E313 (Lemelerveld) heeft na enkele mislukte pogingen toch overwinterd in onze regio. Tussen deze twee data is er vertrokken, teruggekomen, ergens in Nederland (vooral langs de IJssel) een tijdje blijven hangen in afwachting van betere weersomstandigheden. Het waren niet alleen jongen uit de eigen regio, die zo opereerden. De groepen jongeren waren soms ook "geïnfiltreerd" door volwassen vogels. Kortom, er was soms geen touw aan vast te knopen.

Op 10 september tellen we 's avonds ongeveer 240 ooievaars in het station: op 12 september zijn het er ongeveer 80 minder: bij de wintertelling 2010/2011 noteren we 161 ooievaars. Zo goed en zo kwaad als mogelijk hebben toch een lijstje opgesteld. Zo ongeveer moet het vanuit onze waarnemingen zijn gegaan.

Datum	aantal vertrokken	% van het totaal	voortschrijdend totaal
24 juli	33	9,09%	09,09%
13/14 augustus	58	15,98%	25,07%
16/17 augustus	82	22,58%	47,65%
29/30/31 augustus	168	46,28%	93,93%
5/6/9 september	3	0,83%	94,76%
11 september	3	0,83%	95,59%
?	16	4,41%	100,00%

Totaal 363

?= wij hebben geen flauw idee, wanneer deze vertrokken zouden kunnen zijn.

Winteraflezingen

Bij de eindejaarstelling 2010 komen wij aan 161 overwinterende ooievaars in onze regio. Die overwinteraars hebben wij voor het merendeel kunnen thuisbrengen door het aflezen van de ringen:

	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Grondooievaars: kunnen niet vliegen en bevinden zich binnen de omheining.	9	8	4	2	3	3	3
Broedooievaars uit de regio (geen achtergebleven jongen)	91	85	98	96	99	100	113
Regiovreemde ooievaars	28	36	25	25	40	34	25
Telbare ongeringde ooievaars/ Niet nader te identificeren	<u>11</u>	<u>17</u>	<u>21</u>	<u>18</u>	<u>29</u>	<u>32</u>	<u>19</u>
	139	146	148	141	171	169	160

Hier overwinterde ook nog jong 1E313 uit (2010) Lemelerveld: totaal overwinteraars dus 161.

Niet alleen in de Schiphorst en omstreken verblijven overwinterende ooievaars. In de buurt van de meeste buitenstations kunt U ze aantreffen. Ook op plekken wat verder van deze stations worden er jaarlijks wat meer waargenomen.

Aandeel regio Reestdal			Aantal regio Reestdal		
2002/2003	485 exemplaren	31,1 %	2006/2007	484 exemplaren	30,6%
2003/2004	442 exemplaren	32,4 %	2007/2008	461 exemplaren	30,2%
2004/2005	481 exemplaren	28,9 %	2008/2009	459 exemplaren	37,3%
2005/2006	418 exemplaren	34,4 %	2009/2010	497 exemplaren	34,0%
			2010/2011	592 exemplaren	27,2%

Totaal 161 regelmatige bezoekers aan de "voedertafel" in de overwinteringsperiode, die opnieuw een echte winter bleek voort te brengen. Ook 24 reigers uit de naburige reigerkolonie meldden zich rond de voedertijd: brutale en rappe jongens die reigers.

Ooievaaria

- 15 februari In een woonwijk te Peize een hongerende geringde ooievaar door buurtbewoners aangetroffen. De gewaarschuwde dieran ambulance komt niet in actie. Bewoners beginnen op 18-2 zelf met bijvoeding. In maart vertrok de ooievaar weer naar het eigen nest op enkele kilometers afstand.
- 16 februari Nabij Fochtloërveen nog steeds 2 ooievaars op nest (1 geringd+ 1 ongeringd). De aanhoudende koude doet een buurtbewoner besluiten om tot bijvoeding over te gaan. Het paar heeft in 2010 succesvol gebroed.
- 15 maart Ooievaar 379, genaamd Japie-Martijn ligt dood op de nestrand. Ouderdom en winter zijn hem noodlottig geworden. Onderzoek heeft geen bijzondere afwijkingen aangetoond. Deze op ons station met de hand grootgebrachte ooievaar werd 26 jaar. Het vrouwtje 464 (Emma) werd al snel door een ander paar van het nest verdreven en zij was 14 dagen spoorloos, terwijl zij anders dagelijks een tijdje op het ooievaarsstation vertoefde. Wij vreesden ook voor deze ooievaar. Op 1 april (geen grap) kwam zij weer aanstappen: verenpak flink beschadigd, gebroken slagpennen en lichte verwondingen aan de rechtervleugel. Maakte een wat uitgehongerde indruk (vlijmscherp borstbeen). Op 2-4 in omheining vrijgelaten, maar is zeker nog 14 dagen aan de grond gebleven.

- 25 maart Gelijktijdig besloten twee ooievaarsparen eens een wat ongebruikelijke nestplaats te kiezen. Een paar begon met nestbouw op een portaal van de spoorweg bij Koekange en het andere startte op een van de nieuwe matrixborden boven de snelweg A28 bij knooppunt Lankhorst. Zij hebben hun nestbouw niet kunnen voltooien.
- 10 april Tussen Veeningen en Zuidwolde, langs de A 28 bij oprit richting Meppel door automobilisten dode ooievaar opgemerkt. Bij controle door de R.W.S. niet meer aangetroffen.
- 11 april Via Dierenambulance Zuidwestdrenthe wordt ooievaar 5033 (Wilsum 2008) gebracht: de vogel kan niet meer staan. Op 12-4 naar Vogelkliniek Meppel. Heeft onherstelbare schade opgelopen aan heup en spierstelsel. Optredende verlamningsverschijnselen. Heeft een trematodenbesmetting. In laten slapen op 14-4.
- 12 april In de Oosterboer (Meppel) vloog al enige dagen een ooievaar rond met een hinderlijk stuk plastic aan de poot. De geringde vogel liet zich niet benaderen. Na enkele dagen niet meer waargenomen.
- 13 april Verkeersslachtoffer weer op de A28, ditmaal bij Rogat; was een ongeringd exemplaar.
- 9 mei Telefoontje van landbouwer dat bij de Reestbrug aan de Respersweg al 2 dagen een ooievaar onbeweeglijk op 1 poot stond. De vogel is dood aangetroffen. Deze bleek een halve poot te missen. Het betrof hier een in Duitsland geringde ooievaar 5X493.
- 15 juli Een route van de Drentse Fiets Vierdaagse (13 t/m 16 juli) voert over de Schiphorsterweg. Station opengesteld voor geïnteresseerde fietsers. Helaas werkte het weer niet mee, zodat slechts weinig deelnemers afstapten om het ooievaarsstation te bekijken.
- 17 augustus Dode ooievaar gemeld op de A32 ter hoogte van Blankestein. Geen kadaver meer aangetroffen. Geruimd?
- 26 augustus Ooievaar met ring 9253 vermoedelijk afkomstig uit omgeving Natuurpark Lelystad: jong van broedpaar op hoogspanningsportaal. In 2008 al opgevangen in Vogelkliniek Naarden. Na herstel vrij, doch in 2009 opnieuw gevangen en aldaar geringd. 26-8-2010 opgehaald door de Dierenambulance Elburg e.o. De rechterpoot was verwikkeld in een vissnoer: enkele kwetsuren door insnijding: middelste teen rechterpoot grotendeels afgekend. Doorweekt en ernstig verzwakt. In de braakbal elastiek aangetroffen. Op 27-8 overgebracht naar de Lokkerij. Termatodenbesmetting. Gepild. Wil nog niet zelf eten en wordt gevoed via een sonde. Op 30-8 eerste eendekuiens gegeten: voor alle zekerheid ook nog sondevoeding. Lijkt snel op te knappen. Begint op 31-8 stressachtig gedrag te vertonen. Vliegt soms als bezetene heen en weer in grote buitenkooi. Om te voorkomen dat de vogel zichzelf ernstig verwondt in de middag vrijgelaten. Vloog direct op naar het hoogste nest op de Lokkerij. Na enkele dagen vertrokken.
- 16 oktober In de nacht van 16 op 17 oktober 2010 al de eerste flinke nachtvorst. Wij maten -4°C.
- 20 oktober Gebeld uit Wittelte: er zou een zeer verzwakte jonge ooievaar aan een bosrand staan. Dierenambulance in actie. Het bleek te gaan om een groot uitgevallen zwart/witte duif.
- 26 oktober Op de Lokkerij opnamen gemaakt op verzoek van de disco Lord Nelson te Meppel. Doel: ondersteunen activiteit te bate van Birth Centre Nepal tijdens de Classic Night.
- 30 oktober Wij waren precies op tijd, gelet op de te verwachten weersgesteldheid, met het controleren en renoveren van enkele hoge en/of moeilijke nesten op de Lokkerij. Het bedrijf Schreur te Rogat stelde ons gratis een hoogwerker ter beschikking, hetgeen wij hogelijk hebben gewaardeerd.
- 11 november De winterse periode, een langdurige!, kondigde zich aan: echt menens was het vanaf 24 november met hagel, sneeuw, stevige nachtvorsten en overdag licht vriezend weer.
- 14 november Om de kaspositie van ons project te versterken hebben vrijwilligers het initiatief genomen om met spulletjes aanwezig te zijn op de rommelmarkt te Zwolle in de IJsselhallen. Het leverde een leuk bedrag op.
- 2 december Zwarte ooievaars worden in Nederland steeds vaker waargenomen. In de loop van 2010 hebben wij 10 meldingen gehad. In een geval werd ons door de Dierenambulance een zwarte ooievaar gebracht, aangetroffen in een tuin te Dedemsvaart. De vogel was geringd met NL 18 AO 1-08-2299. Het betrof hier een zogenaamde Aviornisring. Geen wild exemplaar dus. De eigenaar snel op te sporen: deze woonde in .....Dedemsvaart.
- 3 december Het beheerdersechtpaar respectievelijk het Ooievaarsstation De Lokkerij werden genoemd als genomineerden van de titel "Meppelers van het Jaar 2010". Er waren in totaal 5 genomineerden. Op 30-12 werd in het stadhuis te Meppel de winnaar bekend gemaakt. Ondanks "goede papieren" sleepte een politiefunctionaris de titel binnen.
- 8 december Het ooievaarsstation ontvangt bericht, dat bij de verdeling van het restbudget van de Stadsvogelprijs, door Meppel in de wacht gesleept in 2007, het idee om het restant te besteden aan een doel in de geest van de ooit verleende prijs, is beloofd. Wij hebben namelijk gevraagd om een rolstoel voor gehandicapte bezoekers, die, bij het bezoeken aan de ooievaars "in de auto" moesten blijven zitten. De overdracht vond op 4-1-2011 op De Lokkerij plaats. Het toen nog overschietende kleine bedrag werd gelijkmatig verdeeld over de 3 Meppeler vogelclubs.
- 20 december Berichtje dat al enkele dagen 2 ooievaars vertoefden op het bevroren water achter de kalkovens te Meppel. Woonbootbewoners wilden de vogels wel voeren, omdat men vreesde, dat de ooievaars zouden verhongeren. Het door de Lokkerij beschikbaar gestelde voer werd niet opgepikt. Het had alle schijn, dat ze achter de auto van de beheerder zijn aangevlogen, want na diens observatie zijn zij aldaar niet meer gezien.

Aflezingen

Aflezingen van buiten Nederland geringde ooievaars

- 15-01-2010 DEW5X517, Duitsland, ringdatum 15-06-2005, ringplaats Rheine Zoo , afstand 92km, broedvogel Lokkerij (Drenthe), ook waargenomen op 15-03-2010
- 01-02-2010 12 HerktOSN, Duitsland, ringdatum 29-04-2007 ringplaats Osnabrück, afstand 190 km, broedvogel te Rouveen (Overijssel)
- 20-02-2010 3X853Helgoland, Duitsland, ringdatum 3-06-2007, ringplaats St. Peter-Ording, Westküstenpark, afstand 245km: dood aangetroffen in bevroren staat te Punthorst (Overijssel).
- 24-02-2010 A2909 Radolfzell, Duitsland, ringdatum 17-06-2003, ringplaats Neureut, Nordbaden, afstand 431km, broedvogel te De Wijk in 2010 (Drenthe)
- 14-03-2010 DEW IX184 Duitsland, ringdatum 13-06-2003, ringplaats Rheine Zoo, afstand 94km broedvogel te Lankhorst 2010 (Overijssel)
- 14-03-2010 DEW5X350, Helgoland, Duitsland, ringdatum 09-07-2007, ringplaats Berne-Glüssing, Wesermarsch, afstand 149km, broedvogel te Zuidwolde (Drenthe).
- 15-03-2010 Strasbourg 3550, Frankrijk, ringdatum 0106-2003, ringplaats Koeningsmacker Lotharingen, afstand 366km, broedvogel Lokkerij (Drenthe).
- 16-03-2010 Bruxelles P1455, België, ringdatum 27-08-1996, ringplaats Wormelgem, Vlaanderen, afstand 203 km, broedvogel te Oud Avereest, Luttenoever (Overijssel)
- 19-03-2010 DEW3X228 Helgoland, Duitsland, ringdatum 04-06-2005, ringplaats Biebesheim, Darmstadt, afstand 359km, broedvogel 2010 te Hamingen (Overijssel).
- 30-03-2010 DEW5X585, Helgoland, Duitsland, ringdatum 29-04-2009, ringplaats Saksenhagen, Hannover, afstand 189km, broedvogel te Linde(Drenthe).
- 01-04-2010 CIS 0793 Museum Paris, Frankrijk, kleurring AGCI: geen nadere informatie, broedvogel te Avereest (Overijssel).
- 09-05-2010 5X493 Helgoland, Duitsland, ringdatum 19-06-2009, ringplaats Bad Essen-Wehrendorf, afstand 140km, dood aangetroffen aan Respersweg bij de Reest (Overijssel).

ALGEMENE INFORMATIE

Bezoektijden Station: van 1 april tot 1 september op woensdagmiddag en zaterdagmiddag van 13.00 tot 17.00 uur, op 2e Paasdag, Hemelvaartsdag en 2e Pinksterdag, bovendien bij passage van de Drentse Fietsvierdaagse. Groepen op afspraak, ook op andere dagen, behalve op zondag.

Parkeren: Het parkeren voor het ooievaarsstation voor auto's en motoren is bij de Havesathe de Havixhorst, aangegeven met borden. Vanaf de parkeerplaats leidt de paarse wandelroute U naar het station (ca. 500 meter). Fietsers, bromfietzers en wandelaars kunnen via de normale toegangsweg (naast de invalidenparkeerplaats) het ooievaarsstation bereiken. Zij kunnen de fiets/bromfiets op het ooievaarsstation plaatsen. Honden, mits aangelijnd, geen bezwaar. Het ooievaarsstation is nu ook met de buurtbus vanaf NS-station te Meppel bereikbaar. Halte Havixhorst.

Informatiemateriaal: Informatiemateriaal over de ooievaar in het algemeen en over het project in het bijzonder is op het station verkrijgbaar of kan worden toegezonden. In het laatste geval hopen wij op een kleine bijdrage in de verzendkosten.

U kunt ook de infopagina's op internet raadplegen: www.delokkerij.nl en/of www.ooievaars.eu

Inkomsten: Het project te De Schiphorst is een vrijwilligersproject. De kosten voor de instandhouding worden bestreden uit : giften, donaties (ten minste €10,-- per jaar), donaties voor het leven (€250,-- eenmalig), adopties (naamgeving ooievaar éénmalig €50,--), indekostneming van een ooievaar (€50 per jaar), verkoop van nesten (€125,-- afgehaald), verkoop van kleine geschenken en opbrengsten uit bijzondere activiteiten.

Het Ooievaarsstation De Lokkerij wordt door de belastingdienst aangemerkt als een Algemeen Niet Beogende Instelling (ANBI), giften en donaties aan ons station zijn aftrekbaar voor de inkomstenbelasting.